

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

ΠΕΡΙ ΤΡΙΑΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΘΕΟΥ

Ο Θεός στη χριστιανική διδασκαλία είναι Τριαδικός. Είναι ένας στην ουσία Του, αλλά έχει τρία πρόσωπα (Πατήρ, Υιός και Άγιο Πνεύμα). Όταν λέμε πρόσωπα στον Θεό δεν εννοούμε κεφάλια, όπως εσφαλμένα εικονίζουν τρικέφαλο τον Θεό των χριστιανών οι Μάρτυρες του Ιεχωβά. Πρόσωπο σημαίνει ξεχωριστή υπόσταση, ιδιαίτερος χαρακτήρας, το εγώ σε σχέση με το εσύ. Τα τρία πρόσωπα του ενός Θεού υπονοούνται (σε αρκετές περιπτώσεις) στην Παλαιά Διαθήκη συννεκριασμένα (γιατί υπήρχε έντονη ροπή προς την ειδωλολατρία). Και αυτή ακόμη η μεγάλη Ομολογία του Ισραήλ, το 'Άκουε Ισραήλ, ο Κύριος ο Θεός μας (Ελωένου) είναι ένας Κύριος' (Δευτ. 6,4) στην εβραϊκή γραμματική αποδίδεται με τη μορφή της συνθετικής ενότητας, διότι το 'ελωένου' σημαίνει 'οι Θεοί μας'. Η σωστή λοιπόν μετάφραση στα εβραϊκά είναι: 'Άκουε Ισραήλ, ο Κύριος, οι Θεοί μας, είναι ένας Κύριος', που προσανατολίζει προς την Τριαδική ενότητα του Χριστιανισμού.

Η Τριαδικότητα στην Παλαιά Διαθήκη φαίνεται: (α) Όταν φιλοξένησε τρεις άντρες ο Αβραάμ, και προσφωνεί μόνο τον έναν, ονομάζοντάς τον 'Κύριε' (Γεν. 18,1-3), (β) Όταν καταστράφηκαν τα Σόδομα και Γόμορρα από δύο Κυρίους εξ ονόματος τρίτου Κυρίου (Γεν. 19,24), (γ) Ο Ψαλμός 109 μιλάει για τρεις Κυρίους ('Είπε ο Κύριος στον Κύριό μου...' και παρακάτω εμφανίζεται και 3ος Κύριος, το Πανάγιο Πνεύμα), (δ) Στο Μασσωριτικό του Ησαΐα (6,8) διαβάζουμε: «Άκουσα την φωνή του ΚΥΡΙΟΥ να λέει: Ποιον ΘΑ ΑΠΟΣΤΕΙΛΩ και ποιος θα πορευτεί ΓΙΑ ΜΑΣ (στο όνομά μας);» Η μια ερώτηση του Θεού είναι στον Ενικό και η δεύτερη στον πληθυντικό. Μιλώντας για τον εαυτόν του ο Θεός υπονοεί ότι δεν είναι ένα πρόσωπο αλλά περισσότερα, (ε) Το ίδιο, ο Θεός δια του προφήτου Αμώς αναγγέλλει τα εξής: «Σας ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΑ, όπως ο Θεός ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ τα Σόδομα και τα Γόμορρα ..... και παρ' όλο τούτο δεν επιστρέψατε σε μένα, λέγει ο Κύριος» (Αμ. 4,11), (στ) Στον προφήτη Ζαχαρία προαναγγέλλεται η νίκη του Ιησού επί του διαβόλου, κατά τους πειρασμούς του Κυρίου στην έρημο (Ζαχ. 3,2): «Και ΕΙΠΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ προς το διάβολο: Ο ΚΥΡΙΟΣ ΝΑ ΣΕ ΕΠΙΤΙΜΗΣΕΙ διάβולה...». Ο ένας Κύριος ονομάζει άλλον Κύριο, που θα επιτιμήσει τον διάβολο, (ζ) Στον Ιώβ, ο Ελιού λέγει προς τον πολύπαθο Ιώβ: «Κανένας τους όμως δεν λέγει: πού είναι Ο ΘΕΟΣ, ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ ΜΟΥ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ελπίδα δίνει σε ώρες σκοτεινές» (Ιώβ 35,10), (η) Το ίδιο συμβαίνει και στο Εβραϊκό κείμενο του Εκκλησιαστή: «Θυμήσου ΤΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ ΣΟΥ, στις νιότης σου τις μέρες» (12,1) (βλ. και «Αντιχιλιαστικόν Εγχειρίδιον», Ν. Σωτηρόπουλου, εκδ. Ο Σταυρός, 1989, σελ. 28, 29, 39). Υπάρχουν πολλά ακόμη παρόμοια σημεία, τα οποία λόγω έκτασης δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στο παρόν άρθρο.

Στην Καινή Διαθήκη αναφέρονται ολοκάθαρα τα τρία θεία πρόσωπα. Π.χ.: (α) Στη Βάπτισμα του Κυρίου (Ματθ. 3,17), (β) Στην αποστολή των μαθητών του Χριστού: 'Πηγαίνετε και κάντε όλα τα έθνη μαθητές μου, βαπτίζοντες αυτούς ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος' (Ματθ. 28,19), (γ) Στην ευλογία του απ. Παύλου: 'Η χάρις του Κυρίου Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ και η αγάπη του ΘΕΟΥ και η Κοινωνία του Αγίου ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ να είναι μαζί με όλους εσάς' (Β' Κορ. 13,13), (δ) Στην προτροπή του προς τους ιερείς της Εφέσου: 'Προσέχετε πώς θα ζείτε και

πώς θα φέρεσθε στο ποίμνιό σας στο οποίο το ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ σάς έθεσε επισκόπους για να ποιμαίνετε την Εκκλησία του ΘΕΟΥ, την οποία απέκτησε ΜΕ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥ' (ο Θεός πρόσφερε το αίμα του, άρα ο Χριστός που πέθανε στο Σταυρό είναι ο Θεός) (Πράξ. 20,28), (ε) Στη Β΄ Θεσσαλ. επιστολή του Παύλου: 'Ο ΚΥΡΙΟΣ (Άγιο Πνεύμα) να κατευθύνει τις καρδιές σας στην αγάπη του ΘΕΟΥ (Πατέρα) και στην υπομονή του ΧΡΙΣΤΟΥ' (3,5) κ.α.

Τα τρία πρόσωπα της Θεότητας δεν είναι τρεις τρόποι εμφανίσεως του ενός Θεού στην ιστορία (αιρετικός Σαβέλλιος), αλλά κάθε πρόσωπο είναι τέλειος Θεός, ίσο, ομοδύναμο και ομοούσιο με τα άλλα. Η μόνη διαφορά βρίσκεται στις προσωπικές ιδιότητες ενός εκάστου των προσώπων. Μόνο ο Πατέρας είναι αγέννητος, μόνο ο Υιός γεννάται προαιωνίως και μόνο ο Παράκλητος εκπορεύεται από τον Πατέρα. Οι ιδιότητες της ουσίας όμως είναι κοινές και στα τρία πρόσωπα (παντοδυναμία, πανσοφία, πανταχού παρουσία κ.λπ.), αλλά και κάθε πρόσωπο ενεργεί ομού με το άλλο για τη σωτηρία του κόσμου (δημιουργία του κόσμου, σταυρική θυσία του Ιησού, Πεντηκοστή κ.ο.κ.).

Ο ΟΥΡΑΝΙΟΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΣ, ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Μόνο η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος θα μπορούσε να μεταβάλλει με θαυμαστό τρόπο τη ζωή των μαθητών του Κυρίου, όπως και πράγματι συνέβη 10 ημέρες μετά την Ανάληψη του Χριστού. Την ημέρα της ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ, οι απλοϊκοί ψαράδες της Γαλιλαίας επλήσθησαν Πνεύματος Αγίου και με θεία τόλμη και αφοβία στη συνέχεια έστρεψαν δια των αγιοπνευματικών κηρυγμάτων τους όλα τα έθνη προς τον Αναστάντα Κύριο.

Αυτό έγινε, και συνεχώς πραγματοποιείται (η σωτηρία των ψυχών), γιατί το Άγιο Πνεύμα είναι Κύριος και Θεός, το τρίτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, ομόθρονο και αχώριστο από τον Πατέρα και τον Υιό. Στην Καινή Διαθήκη μάλιστα φαίνεται ολοκάθαρα να παρηγορεί, να ομιλεί στους προφήτες, να οδηγεί στην αλήθεια, να διαιρεί και να μοιράζει τα χαρίσματα, να λυπάται, να δίνει εντολές στους αποστόλους, να αναδεικνύει επισκόπους, να καθοδηγεί τον απόστολο Παύλο, να τελεί τα μυστήρια, να αγιάζει τους πιστούς. Όχι μόνο και αυτή η Ενανθρώπιση του Υιού του Θεού δια του Αγίου Πνεύματος επετεύχθη, αλλά και χωρίς την καθοδήγηση του Παρακλήτου η Εκκλησία δεν θα σταθεροποιείτο στην αλήθεια, ή θα λοξοδρομούσε θεολογικά στην ιστορική της πορεία (Ιω. 16,13). Δεν ΕΙΝΑΙ το Άγιο Πνεύμα επομένως δύναμη Θεού και ενέργεια, όπως δέχονται οι Μάρτυρες του Ιεχωβά, αλλά ΕΧΕΙ θεία δύναμη και ενεργεί ως Θεός (λ.χ. «Λήψεσθε δύναμιν επελθόντος του Αγίου Πνεύματος εφ' υμάς», Πράξ. 1,8). Είναι διδασκαλία της Αγίας Γραφής ότι το Άγιο Πνεύμα διακρίνεται από τη δύναμη του Θεού: «Το χαρμόσυνο άγγελμά μας για το Χριστό, λέγει ο Παύλος, δεν το φέραμε σ' εσάς μόνο με λόγια, αλλά και με δυνάμεις θαυματουργικές, με τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος...» (Θεσσαλ. Α΄, 1,5). Και πάλι λέγει: «ΔΙΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ του Πνεύματος του Αγίου» (Ρωμ. 15,13).

Στις Πράξεις ακόμη διαβάζουμε: Ο Πέτρος είπε: «Ανανία, γιατί άφησες το σατανά να κυριεύσει την καρδιά σου; Γιατί είπες ψέματα στο Άγιο Πνεύμα; ..... Δεν είπες

ψέματα σε ανθρώπους, αλλά ΣΤΟ ΘΕΟ» (5,3-4). Πρόσωπο επομένως το Άγιο Πνεύμα (αφού μόνο σε πρόσωπα μπορούμε να πούμε ψέματα), και μάλιστα αμέσως μετά ο απ. Πέτρος το ονομάζει Θεό! Ο απ. Παύλος το ονομάζει ΚΥΡΙΟ: «Ο δε Κύριος το Πνεύμα εστί» (Β΄ Κορ. 3, 15-17). Και είναι φυσικά Δημιουργός ως Θεός: «Πνεύμα θείον το ποιήσαν με...» (Ιώβ 33,4). Που σημαίνουν ότι το Πνεύμα το Άγιο συνδοξάζεται και συμπροσκυνείται ως Θεός, όπως ο Πατέρας και ο Υιός. Λέγει ο απ. Πέτρος: «Κατά πρόγνωσιν Θεού ΠΑΤΡΟΣ, εν αγιασμώ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, εις υπακοήν και ραντισμόν αίματος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ...» (Α΄ Πέτρ. 1,2). Το Άγιο Πνεύμα είναι η ίδια η Ζωή, την οποία μοιράζει αφιλοκερδώς στους θέλοντες ευσεβώς ζην. Ο Μ. Βασίλειος παρομοιάζει το Άγιο Πνεύμα με όρνιθα που ζωοποιεί τα αυγά της, δηλαδή όλη την Δημιουργία, ερμηνεύοντας το 'και Πνεύμα Θεού επεφέρετο επάνω του ύδατος' της Γενέσεως του κόσμου (1,1).

Είναι η ψυχή της Εκκλησίας ο Παράκλητος, απ' τα δρώμενα της οποίας (Λειτουργία, ακολουθίες, μυστηριακή ζωή) τίποτε δεν γίνεται κατανοητό χωρίς την επενέργεια του Αγίου Πνεύματος. Εξάλλου, 'Κανένας δεν μπορεί να πει ότι ο Ιησούς είναι ο Κύριος, παρά μόνο με τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος' (Α΄ Κορ. 12,3). Άλλωστε ο Θεάνθρωπος το είχε ήδη τονίσει: «Όταν έλθει Ο Παράκλητος (ο συνήγορος, μεσίτης και παρηγορητής), δηλαδή το Πνεύμα το Άγιον που θα στείλει ο Πατέρας στο όνομά μου, ΕΚΕΙΝΟΣ θα σας διδάξει τα πάντα και θα σας ερμηνεύσει όλα όσα σας είπα» (Ιω. 14,26). Θεός και Θείο Πρόσωπο επομένως ο Παράκλητος, όχι αφηρημένη δύναμη. Επιπλέον, αν και ουσιαστικά οι ιδιότητες των τριών προσώπων της Αγίας Τριάδος είναι κοινές, υποστατικά το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται μόνο από τον Πατέρα και όχι 'και από τον Υιό' (Filioque), σε ακολουθία και των λόγων του Ιησού κατά τη διάρκεια του Μυστικού Δείπνου: «Όταν έλθει ο Παράκλητος... το Πνεύμα της αληθείας, το οποίο εκπορεύεται από τον Πατέρα, ΕΚΕΙΝΟΣ θα μαρτυρήσει για μένα» (Ιω. 15,26).

Από τον απ. Παύλο αναφέρονται εννέα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, ήτοι: εγκράτεια, πραότητα, πίστη, αγαθοσύνη, χρηστότητα, μακροθυμία, ειρήνη, χαρά, αγάπη (Γαλ. 5,22-23). Τα χαρίσματα είναι δείγματα ότι η Βασιλεία του Χριστού ήδη ανέτειλε στον κόσμο και ότι ζούμε από τη γέννηση του Θεανθρώπου κ.ε. στις έσχατες ημέρες, καθώς ο προφήτης Ιωήλ προφήτευσε και ο απ. Πέτρος επαναλαμβάνει στις Πράξεις των Αποστόλων. Πράγματι, σύμφωνα με τον απόστολο Πέτρο, ΟΙ ΕΣΧΑΤΕΣ ΗΜΕΡΕΣ πραγματοποιήθηκαν κατά την ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ: «Στάθηκε τότε ο Πέτρος μαζί με τους έντεκα, ύψωσε τη φωνή του και απευθύνθηκε σ' αυτούς: Άντρες Ιουδαίοι και όλοι όσοι κατοικείτε στην Ιερουσαλήμ, ας είναι γνωστό αυτό σ' εσάς και βάλτε σ' αυτιά σας τα λόγια μου. Γιατί αυτοί δεν είναι μεθυσμένοι όπως εσείς νομίζετε, επειδή είναι εννιά η ώρα το πρωί, αλλά αυτό είναι εκείνο που έχει ειπωθεί μέσω του προφήτη Ιωήλ: 'Και θα γίνει στις έσχατες ημέρες, λέει ο Θεός, θα εκχύσω από το Πνεύμα μου πάνω σε κάθε σάρκα και θα προφητέψουν οι γιοι σας, και οι θυγατέρες σας και οι νεαροί σας θα δουν οράματα, και οι πρεσβύτεροί σας στην ηλικία θα δουν όνειρα. Και βέβαια πάνω στους δούλους μου και στις δούλες μου τις ημέρες εκείνες θα εκχύσω από το Πνεύμα μου, και θα προφητέψουν' (Πράξ. 2,14-18).

Το μεγαλύτερο χάρισμα είναι βέβαια η αγάπη, αλλά και τα ιδιαίτερα χαρίσματα-

δώρα του Θεού στον καθένα από εμάς οφείλουμε να τα ανακαλύψουμε και να τα αξιοποιήσουμε προς χάριν όλων. Η πίστη, η διάκριση των πνευμάτων, ο φωτισμός στα θέματα εκκλησιαστικής θεολογίας και ζωής, η καταπολέμηση των παθών, το προορατικό χάρισμα, το συγγραφικό τάλαντο κ.α. είναι αποτελέσματα-απαντήσεις του Παρακλήτου στις προσευχές των χριστιανών. Γι' αυτό και η Εκκλησία, χωρίς το Άγιο Πνεύμα, δεν θα διέφερε από κάποιο ίδρυμα ή θα ήταν ένα ηθικό σωματείο και μόνο, ή κάποια ιστορική λέσχη, αφού δεν θα αποτελούσε ζωντανή κοινότητα Θεανθρώπινης υφής και ζωής.

Τέλος, το Άγιο Πνεύμα είναι εκείνο που ενέπνευσε τους προφήτες ώστε να προφητεύσουν για τον ερχομό στον κόσμο του Μεσσία και λυτρωτή Ιησού. Ο απ. Πέτρος ξεκαθαρίζει ότι καμία επαληθεύσιμη στην ιστορία προφητεία δεν πραγματοποιήθηκε με φυσικό τρόπο, ή με ιδιωτικές παραψυχικές δυνάμεις, παρά μόνο το Άγιο Πνεύμα ήταν εκείνο το οποίο ενέπνευσε τους αγίους προφήτες ώστε να προφητεύσουν στο όνομα του Θεού (Β' Πέτρ. 1,21).